

DISCURSO DE MARCELINO DOMINGO PRONUNCIADO EN EL TEATRO TARRAGONA EL 30 DE AGOSTO DE 1931

Quan en un país es produeix, tal com s'ha produït en el nostre, una transformació radical en el règim de Govern, un dels aspectes que interessa definir amb més claredat és aquest: amb quin instrument, amb quins organismes, amb quins mitjans compta el règim novell per a sostenir-se i donar el rendiment que ha de donar? Espanya ha passat d'una monarquia a una república. La República, per a respondre a les seves finalitats, per a realitzar el seu programa, per a no defraudar les esperances que ha desvetllat, amb quins organismes de govern compta? Precisar-ho, determinar-ho, és un dels deures d'aquest moment que vivim.

Una autocràcia requereix d'un home o d'una oligarquia; sense l'opinió o contra l'opinió, basta a l'autocràcia, per a sostenir-se o governar, que l'home o l'oligarquia existeixin. Si és una autocràcia monàrquica, basta un rei absolut; si és plutocràcia, basta amb una quantitat de capitals; si és teocràcia, amb un cardenal, i si és militarista, basten uns quants generals que surtin de la caserna per a assumir el Poder.

La democràcia és tot el contrari de l'autocràcia. Ni pot comptar amb l'home ni amb l'oligarquia, que poguessin adoptar una posició de govern. La democràcia, que és règim d'opinió, necessita que aquesta opinió es defineixi, s'articuli en una disciplina; és a dir, una opinió que cristal·litzi en partits polítics.

França, després de la revolució de 1870, no ha pogut realitzar, fins després de Waldeck Rousseau, l'obra que la República del 70 duia a les entranyes en néixer, perquè fins a l'època de Waldeck Rousseau els partits polítics no van tenir la deguda articulació.

El drama d'Alemanya ara és el d'una democràcia que no ha constituït encara els seus adequats instruments de govern: els partits. I aquest espectacle que ofereixen al món els pobles d'Amèrica, que d'un règim parlamentari passen a una autocràcia militar, i de la política

més avançada a les solucions reaccionàries, és l'espectacle de les democràcies nominals; és a dir, que no han arribat a ésser democràcies de fet, perquè no han constituït els partits que facin possible l'obra de la democràcia.

Quan en una autocràcia el rumor popular es ja més fort que la veu del que mana, l'autocràcia pot considerar-se caiguda: aquest és el cas de l'autocràcia espanyola. Quan en una democràcia les veus dels que estan al davant dels partits són encara més fortes que les veus de l'opinió articulada dintre els partits; quan la veu dels cabdills és més forta que la dels partits, és que la democràcia està viciada encara i no pot realitzar l'obra que és consubstancial amb la seva naturalesa.

Els partits? Els partits republicans eren febles partits d'oposició abans del 1923. Si haguessin estat forts partits d'oposició, la monarquia no hauria passat de la ficció d'un règim parlamentari a la realitat d'una dictadura militar; el trànsit hauria estat de la monarquia al règim parlamentari perfecte i a la República.

En 1923 els febles partits d'oposició es convertiren en revolucionaris. Si ho haguessin estat amb tota la potència que els partits ben organitzats i disciplinats han de tenir, no s'hauria donat el temps que hom donà a l'existència de la dictadura i la reacció que aquesta hauria provocat hauria donat als partits republicans la força suficient per a acabar amb ella.

La revolució ha triomfat. La revolució ha acabat amb la caiguda de la dictadura i amb la proclamació de la República; i avui els partits republicans no són partits d'oposició ni de revolució: són partits de govern.

El partits republicans d'avui han d'ésser això: els organismes que evidenciïn que les promences de l'oposició poden ésser obres de govern, i que les il·lusions de la revolució poden convertir-se en lleis.

S'alçaven els partits republicans en l'oposició condemnant les forces de la monarquia perquè no eren pures; els partits republicans

han de donar la sensació de la més alta puresa en els homes i en l'actuació pública.

Els que repudiaven els partits monàrquics perquè no se'ls considerava capacitats per a resoldre els problemes plantejats, han de constituir-se en força eficient per a poder demostrar que estan capacitats per a resoldre ràpidament els problemes que la monarquia no pogué resoldre. No han de dir que es faci això o allò, sinó fer-ho. No han d'ésser la prometença, han d'ésser la realitat.

L'opinió republicana, tan extensa, tan lligada de la ciutat al camp, i del camp a la ciutat, ha estat la que ha impedit que es realitzés en el nostre país una reacció revolucionària violenta, com la dictadura. La realització democràtica de aquesta opinió ha fet possible la conquesta del Poder. Cal ara que l'opinió republicana s'articuli en els partits per a fer possible l'obra constructiva del Govern a què aspiràvem en l'oposició. Com han d'ésser aquests partits? Han d'ésser com és l'opinió, com són els homes, com són en el món.

Partits, uns de sentit conservador, constituïts per aquells homes que una vegada realitzada l'obra de la revolució i instaurada la República, creuen que en el cultural, en el religiós, en el social, no s'hagin de produir pregoneres i immediates transformacions. Hi ha un sector del país que té aquesta opinió. Jo li dic que no ha de condemnar els moviments radicals ni les solucions de govern radicals; no les ha de condemnar, sinó romandre atent dintre les organitzacions polítiques que constitueixi per a la defensa de la tendència conservadora que representa.

Altres partits són radicals. Dintre un d'ells em trobo jo. Jo he de realitzar per tot el país una intensa propaganda, perquè tots aquells que creguin que són indispensables les solucions radicals a tots els problemes plantejats, en lloc de mantenir una opinió isolada que critica i no col·labora, en lloc d'ésser multitud que es plany i no possibilita l'acció, es constitueixin creant o engruixint els partits que representen les solucions d'acord amb aquesta tendència.

Quan el partit republicà era oposició, podia limitar-se a una acció local i reduir les seves aspiracions a guanyar uns llocs a l'Ajuntament o a les Corts. Quan després de l'any 1923, els partits republicans s'imposaren el deure de realitzar una acció revolucionària, havien d'ésser el que eren: els conspiradors. Avui, els partits republicans són instruments de Govern, i han de donar la sensació d'una gran disciplina, una gran puresa de llurs homes, de claredat en llurs programes i de posseir, en fi, les condicions de Govern que aquest moment imposa a tothom.

No poden ésser els partits republicans d'avui forces locals per una acció local; no han de mantenir-se en la vida de casino, sense altres problemes que els del casino. Han d'ésser no solament forces articulades dintre la disciplina nacional, sinó forces articulades dintre la disciplina internacional.

Existeixen organitzacions internacionals obreres i precisament per ésser aquestes organitzacions internacionals fa possible l'acció nacional que realitzen els obrers. El Partit Radical Socialista, al qual pertanyo, aspira a tenir en tot el país una articulació i una disciplina internacional: la de la democràcia constituïda pels homes selectes del Partit Radical Socialista Francés, inspirat per la Lliga de Defensa dels Drets de l'Home; pel Partit demòcrata alemany; breu: pels partits que representen a Europa allò que el Partit Radical Socialista representa al nostre país.

Durant el període revolucionari han estat possibles moltes coses; han estat evitades moltes arbitriarietats i s'han contingut violències de la dictadura per l'acció internacional de la democràcia, que tenint els seus partits polítics, els seus periòdics, les seves revistes i els seus congressos, en aquests quan el nostre país callava i aquí no hi havia possibilitat de que s'oís una veu ni una queixa, eren els Partits Radicals de França i d'Alemanya els que en el Congrés d'Holanda plantejaven el problema dels dos pobles europeus que necessitaven l'actuació internacional per a salvar llur esperit: Itàlia i Espanya. Aquesta democràcia existeix. Si nosaltres, en l'època de la dictadura, sentíem com una abraçada cordial, com un eco i una esperança, la veu de companys nostres, que en altres parts del món reaccionaven contra la autocràcia que ens oprimia, nosaltres hem de promoure també una reacció contra les autocràcies

que resten a Europa, perquè se salvin aquells que sofreixen, impulsant el domini de les democràcies.

S'ha realitzat la revolució. S'ha establert la República; s'ha obert el Parlament. Ha votat Catalunya el seu Estatut, i per a mi és una forta i íntima satisfacció significar entre vosaltres aquesta realitat. Jo us deia, en un dels actes passats, tal vegada el darrer que celebràvem a Tarragona, que els homes que s'havien unit per al moviment revolucionari, havien adquirit un doble compromís: el de fer possible la República entre tots; el de donar, també, entre tots, l'autonomia a Catalunya.

I per bé que en els moments en què us parlava, no s'havia redactat l'Estatut, jo us donava la garantia que allò pactat a San Sebastián s'acompliria religiosament. I s'ha complert. Ha estat redactat l'Estatut; s'ha portat l'Estatut a Madrid i el Govern l'ha convertit en ponència de govern. Jo recordo l'hora –mai no l'oblidaré– de pregona emoció en què el cap del Govern, amb l'Estatut a la mà, ratificava, amb la seva paraula i obra, el compromís de San Sebastián, i deia: Aquest Estatut, votat per Catalunya, és ponència de govern i com a ponència de govern el lliuro al president de les Corts Constituents.

La revolució ha estat feta d'una manera exemplar; d'una manera exemplar s'ha resolt l'Estatut. S'ha resolt el problema de Catalunya. No hi ha altre poble en la història que hagi resolt un procés amb la serenitat, amb la consciència civil i l'emoció històrica amb què Espanya ha passat d'una autocràcia a una democràcia.

Què els espanta als que s'espanten? Què els inquieta als que s'inquieten? Què els espanta als que combaten la República? Què desespera als desesperats? Què cansa als cansats?

Als tres mesos de República, França, l'any 70, veia l'aixecament dels comunals, les lluites a què donà lloc causaren milers de víctimes. I després dels comunals, la figura del Mac Mahon, encoratjant una restauració monàrquica, era objecte de noves inquietuds. Alemanya passava a la República després dels desastres de la guerra; i quan ja es creia consolidada, vingué la reacció dictatorial de Von Kapp, i

immediatament Noske contraia la responsabilitat de realitzar una repressió violenta que acabés amb els enemics de la República. On s'ha produït ací, aquestes alteracions? Quines forces perilloses s'aixequen a Espanya contra la República? No existeixen. Ací només tenim que la crítica i la por dels que amb això justifiquen la deserció de tots els deures.

La República està consolidada, perquè està legitimada. La legitima el Parlament. Legitimada ja l'acció de la República, cal que sigui acció radical; acció radical per dues raons: Primera, perquè el nostre país porta cinc segles de retard. I segona, perquè cal saltar, per incorporar-se la democràcia hispana, a les democràcies europees.

Aquest moment l'ha produït no una inhibició, ans bé un anhel; no un cansament, sinó una esperança; l'ha produït, en suma, un gran afany de l'opinió, per tal d'incorporar-se al nostre segle i al nostre continent. Els partits conservadors de la República no poden ni han d'acomplir aquesta obra. Cal que la portin a terme els partits radicals. Així com a França, després de l'amenaça de Mac Mahon, es confià l'obra de la República solament als governants de l'esperit de Waldeck Rousseau, cal que a Espanya siguin també els radicals els que assumeixin les responsabilitats del Poder. Governar l'Espanya d'avui no és mirar endarrera, sinó endavant; no és refer, sinó fer de bell nou; no és salvar una tradició, ans bé assegurar l'esdevenidor.

El primer principi nostre és una afirmació categòrica de l'autoritat. Els partits radicals, perquè han de portar a terme una obra radical, han d'afirmar amb major interès l'acatament al principi d'autoritat, però la nostra autoritat no és l'autocràtica, ans bé la democràtica. M'explicaré: segles d'autocràcia han donat al nostre país un fals concepte de l'autoritat. El nostre país, que ha passat de reis obstinats a salvar el poble sense permetre que ell se salvés sol, a dictadures que sotmetien el poble, quan ell volia salvar-se per ell mateix, té de l'autoritat aquest concepte: que allà on no hi ha un sabre que amenaci, una mà que ens condueixi, no hi ha autoritat. Aquesta és l'autoritat autocràtica, no la democràtica que comença en els nostres temps. Això ha inculcat a l'esperit públic la idea que on no hi havia silenci o submissió, no hi havia autoritat. Nosaltres no volem el silenci: volem que la democràcia sigui simfonia de veus diverses que expressin en conjunt l'ànima colectiva.

No volem la quietud del cementiri, sinó la inquietud dels pobles, on cadascú és una voluntat i una llibertat, i tots una col•laboració activa de l'autoritat. Podríem citar exemples. En 1909 es produïa un daltabaix; el del barranc del Lobo, on morien milers de germans nostres. Acció de govern? Parlament tancat, suspensió de garanties, estat de guerra, quietud i silenci. Les tropes sortien silenciosament cap a l'Àfrica. Es desconeixia el pla del Govern, i en aquell silenci, expressió de l'autoritat autocràtica, Espanya travessà un dels moments de manca d'autoritat més grans que ha conegut cap poble. En 1914 es produí la guerra europea, molt més tràgica, de major activitat, de mobilització més considerable, de responsabilitat més gran que la del Marroc. I heus ací l'acció de l'autoritat democràtica de França: el Parlament obert; el Govern, contestant cada dia davant el Parlament del que era la guerra i els generals als quals es lliurava el comandament de milions d'homes en mobilització de multituds, controlats per una comissió parlamentària, que feia notar els errors de les activitats i les responsabilitats d'aquells generals. Resultat: el falsejament de l'autoritat autocràtica a Espanya; a França, la salvació de l'autoritat en salvar el principi democràtic que França representava al mon.

L'autoritat democràtica no es demana com a una mercè o com a una caritat; es basteix per la voluntat dels pobles. L'autoritat autocràtica és la violència fora de la llei. I la violència fora de la llei, per part dels de dalt, representa violència fora de la llei per part dels de baix. I no solament això no és un delicte, ans bé un deure, i el poble que no ho aconsegueix mereix que se'l governi fora de la llei i per la violència.

L'autoritat democràtica no és feble, perquè és l'autoritat dintre la legalitat, i això vol dir que dins la legalitat poden i han de produir-se totes les evolucions, i quan aquestes, per justificades que siguin, volen apartar-se de la legalitat, perquè es produeixin, l'intentar-ho constitueix, no un dret, ans bé un delicte. L'autoritat democràtica cal que sigui inexorable amb els que actuen fora de la legalitat.

Voldria parlar d'altres problemes, però he de sintetitzar el meu pensament i el meu discurs per limitar-me als fonaments. Un d'aquests és el social. El Partit Radical Socialista, el de l'esquerra, té, dins el problema social, solucions definitives.

No he de dir als que representen la classe patronal dintre les diferents manifestacions que la propietat pugui tenir, hi ha un sistema que avui ha fracassat a tot el mon: el capitalisme absolut. Però hi ha un altre sistema que no pot prosperar en un país que té ja la civilització del nostre: el comunisme. El capitalisme absolut ha acabat; ha d'evolucionar. No postulem per a la supressió de la propietat. Tot al contrari, està garantida en la Constitució que s'està discutint i en la reforma agrària –en l'elaboració de la qual ha pres part tot el Govern. La propietat no sols és respectada, sinó que també garantida. Nosaltres diem que el comunisme no pot ésser; però el capitalisme ha d'estatuir-se primer per la funció social que ha d'acomplir –ja estigui representat per les fàbriques, o per terra, pel diner o pel mineral del fons d'una mina. I on no compleixi el capitalisme aquesta funció social, l'Estat ha de sacrificar l'interès privat a l'imperatiu inexorable del compliment d'aquesta funció.

S'ha d'anar, segonament, a l'organització democràtica de la propietat. Si l'Estat, l'escola i l'exercit s'organitzen democràticament, també democràticament s'ha d'organitzar la propietat, i això vol dir col·laboració, benefici i responsabilitat de tots els que contribueixen a la producció.

I tercer, que la propietat no solament no ha de respondre a un interès privat ni local ni nacional, perquè si algun valor s'ha d'internacionalitzar, és precisament el que representa la propietat. Europa ha de constituir-se en unitat política i ha de sentar les bases primeres d'aquesta unitat mitjançant la unitat econòmica. La propietat no ha de respondre a conveniències de qui la té ni del seu país, sinó a la conveniència internacional per fer possible la unitat política d'Europa.

El nostre país, exemplar en el seu procés polític, ha d'ésser-ho, també en el seu procés econòmic. Si, aprovada la Constitució, la direcció del país es lliura als que tenen aquest concepte de la propietat, la propietat no es destrueix, sinó que es magnifica; el capital s'estabilitza, la riquesa augmenta.

Si aquestes són les meves paraules a la classe propietària i patronal, haig d'adreçar-me als treballadors, també, per a dir-los quina

és la nostra orientació. La República està creant i tindrà ben aviat 27 mil escoles. Això vol dir que no quedarà ningú al nostre país que pugui considerar-se desigual o inferior en el problema de l'ensenyança. A cada escola hi haurà una cantina; ço que vol dir que el fill dels pares que visquin fora de la ciutat i el nen pobre no es veuran privats d'anar a l'escola. L'Estat, que sosté el pres, i el soldat, sense preguntar-li si són rics o pobres, ha de considerar com a deure el sostenir el fill dels pobres que ha d'ésser el ciutadà de demà... (una ovació imponent no deixa sentir bé les darreres paraules del senyor Domingo).

S'atura c'ací l'obra de la ensenyança? No. El Govern de la República (i el signar-lo ha estat una de les més grans satisfaccions de la meua vida), el Govern de la República ha decretat que seran seleccionats els alumnes de condicions intel·lectuals excepcionals. El nen de pares pobres que pugui arribar a les més altes institucions de cultura, per virtut d'aquesta selecció passarà de la primera a la segona ensenyança, i de la segona ensenyança a la Universitat. I el que s'ho mereixi arribarà a les més altes jerarquies del saber, i amb això, en una democràcia on les aristocràcies son les de l'esperit, el pobre podrà arribar a les més altes jerarquies del Poder.

Vull dir, amb això, obrers, que no existeix desigualtat davant la cultura. És això suficient per a dir-vos que no tenim dret a més? No. Mal any, aquest en què la República ha estat instaurada; any de misèria en què la terra no dóna el que ha de dar, en que els camps, per obra de la sequia, ofereixen un aspecte desolador. Any de misèria. La República li surt al pas intensificant les obres públiques, per tal que l'atur forçós es redueixi. Aquesta política és la de la República. Veieu al Parlament la reforma agrària dient: Tot canvi de règim ha de tributar sobre una classe social; aquest tributarà sobre els grans senyorius que representaven un eco del feudalisme. A Andalusia, a Castella, a Extremadura, pren l'Estat la terra dels latifundis i la converteix en petites propietats. Haig de dir en aquest moment a les classes proletàries que tenen el deure de fer possible que la República resolgui tots aquests problemes. Voleu anar més enllà? Poden esdevenir dues coses: movent-se fora de la llei, produir una pertorbació que si no la frenàvem i aturàvem, es produiria un retrocés com a Itàlia, o bé si persistia i triomfava, podrà ocórrer el de Rússia, que no és avenç sinó retrocés.

El que té valor, el més gran valor al nostre temps, no és la més gran riquesa: és l'home. El gran valor de la nostra civilització és l'home, i el règim que per salvar els interessos d'una determinada classe social, o la riquesa, si es vol, empetiteix el valer humà no és un règim progressiu: és un règim de retrocés. Que en països com Anglaterra, en què l'home es veu guanyat per la sociabilitat, o com Alemanya, que ho és per la disciplina, o com a França, que ho és per la solidaritat, es justifica; però en un país com el nostre, on la individualitat és la principal característica social, un sistema que ve a produir una regressió en el valor humà no serà progressiu, sinó que determinarà una regressió en el procés de la nostra civilització.

Essent català, no justificaria el meu discurs si no parlava de Catalunya. Catalunya ha redactat el seu Estatut. Aquest Estatut es troba al Parlament, i serà, possiblement, criticat i discutit; criticar i discutir no és negar, sinó possibilitar el seu perfeccionament. Jo, en el meu discurs anterior, us vaig dir que l'Estatut es presentaria com a ponència de govern; avui us dic que serà aprovat. Catalunya tindrà la seva autonomia, tindrà plena llibertat. Però en quina hora? Si Catalunya l'hagués obtinguda en 1919 –jo recordo que al Parlament vàrem presentar un projecte d'Estatut, i en ésser-nos denegat, ens vàrem retirar els diputats catalans-, si Catalunya aleshores hagués pogut obtenir la seva autonomia, l'hauria aconseguida en una hora de decadència per a Espanya; avui l'aconsegueix en una hora històrica d'Espanya, en una hora en què Espanya pren possessió en el món de les grans potències del nostre segle.

Jo vull sintetitzar el meu pensament per a dir-vos: en 1919 el andalusos se sentien més andalusos que espanyols; els gallecs, més gallecs que espanyols, i era molt natural que nosaltres també ens sentíssim més catalans que espanyols. Estava justificat, aleshores, pel divorci que existia entre l'Espanya real i l'Espanya oficial. Ara us dic, que en aquest moment que és l'hora històrica d'Espanya, us heu de sentir tan espanyols com catalans, per a possibilitar dins d'Espanya l'obra històrica que Espanya ha de portar a cap.

Així com el català ha d'ésser tan català com espanyol, a l'espanyol li dic que ha de sentir-se més europeu que espanyol, que ha de sentir

dins les responsabilitats que té Europa, la de constituir-se en unitat política i econòmica. Espanya, per no tenir interessos en pugna amb les altres nacions; pel seu valor humà de ciutadania; per ésser terra de tradicions espirituals, per haver tingut un altre temps la iniciativa de la unitat europea, pot ésser la veu dels principis i de les idees pures; pot ésser Don Quixot passejant per Europa; pot ésser la bandera ideal que possibilita la recuperació de la seva jerarquia internacional.

Res més. Voldria al final de les meves paraules portar a la vostra ànima tota l'emoció d'aquesta hora que vivim. L'altre dia em trobava ocupant el meu càrrec dins el Govern, quan s'obrien les Corts, quan des de la Presidència, per la Castellana, bordejada de soldats que presentaven armes i de multituds que victorejaven els que havien constituït el comitè revolucionari, passant per entre fusells i visques, arribaven a l'escala del Palau del Congrés, per entrar-hi; jo, vivint en aquella hora inesborrable la meua vida anterior, em deia: "No som homes; no som homes els que pugem per aquesta escala i envaeixen els salons de l'Assemblea Constitucional. És la Història. I damunt de nosaltres pesa la gran, la immensa responsabilitat d'ésser la Història. I segons com siguem, serem frustradors de la Història o salvadors i realitzadors d'ella". I afegeixo: "Nosaltres no seriem res sense vosaltres; no ens guarden els soldats, sinó vosaltres, a qui ells representen. En entrar nosaltres i entrar la Història –perquè amb nosaltres hi anàveu també vosaltres- haguérem d'advertir aquesta gran responsabilitat de què us parlava. Vivim de fets presents, que són la Història que fem. Som una nació i una civilització. Siguem, no la nació que per amor a la nació frustra la civilització, sinó la nació que per amor a la civilització articuli les lleis per què la civilització s'hi realitzi. Siguem la nació en la qual es compleixi plenament la civilització.